

Doi: 10.30495/JISAUD.2023.1973253.1027

تبیین الگوی شهری بافت تاریخی شیراز

به منظور بررسی ساخت بناهای میان‌افزا در بافت تاریخی

بیمان بهرامی فر^۱، وحید قبادیان*^۲، مهناز محمودی زرنندی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۸/۲۹

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۱۲/۰۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۱۳

صفحه ۱۷۷ تا ۱۹۹

نوع مقاله: پژوهشی

چکیده

در کشور ایران قوانینی در جهت ساخت بناهای میان‌افزا در بافت تاریخی وجود ندارد، از سویی برنامه‌ی مشخصی نیز در سازمان‌هایی مانند میراث فرهنگی، وزارت راه و شهرسازی و دیگر سازمان‌های مرتبط به شکل قوانین مدون و سازمان‌یافته وجود ندارد و تمامی این سازمان‌های نامبرده تابع قوانین منشور آتن هستند که این قوانین و آیین‌نامه‌ها بین‌المللی است و به جنبه بومی توجه‌ای ندارد؛ هرچند اجرای این قوانین در سازمان‌های ایرانی باعث ایجاد نظم ساختاری در ساخت بناهای میان‌افزا شده است؛ اما مدت زمان زیادی است که بدون به روزرسانی و توجه به بوم مورد استفاده واقع می‌شود. الگوهای ساخت در بافت‌های تاریخی معرض اختلاف نظرهای فراوان در میان نظریه‌پردازان است. در این پژوهش با روش توصیفی و تحلیلی و با تکنیک تحلیل محتوای کیفی در ابتدا به دسته‌بندی الگوهای شهری در معماری بدنه‌های تاریخی در ساخت بناهای میان‌افزا در بافت تاریخی پرداخته شده است، لذا با توجه به نمونه موردی انتخابی، شهر شیراز به سنجش الگوی شهری بافت تاریخی شهر شیراز پرداخته شده است، که در آن بافت تاریخی و بناهای میان‌افزا مورد بررسی می‌پردازد، نتایج حاکی از آن است که ارزش‌های معنایی معماری بدنه بافت تاریخی خیابان کریم‌خان شیراز در سطوح ارزشی «آنی-ابتدایی»، دارای بیشترین نمره و میانگین هستند که خود معرف این است که معنای صریح مبین شناخت تقریباً آنی بدنه به صورت بصری که سخت در حافظه انسان جای می‌گیرد، است؛ اکثراً بصورت معنی فردی و خصوصی بوده و چیزی نیست که به صورت عام در نزد همه افراد به صورت مشترک برداشت شود؛ درجه دوم اولویت سطح ارزشی متعلق به سطح کارکردی-ابزاری است، که ارتباط زیادی با الگوهای ذهنی مردم دارد؛ بدنه‌ی تاریخی خیابان کریم‌خان شیراز بیانگر خوبی برای محتوای درونی خود و عملکردش می‌باشد که موجب هماهنگی واقعیت بدنه با معنی تداعی شده در ذهن بیننده می‌شود.

واژگان کلیدی: الگوی شهری، بافت تاریخی شیراز، بناهای میان‌افزا، بافت تاریخی

^۱ دانشجوی دکتری تخصصی، گروه هنر و معماری، واحد امارات، دانشگاه آزاد اسلامی، دبی، امارات متحده عربی.

^۲ دانشیار، گروه هنر و معماری، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول) Email: Vah.Qobadiyan@iauctb.ac.ir

^۳ دانشیار، گروه معماری، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۱. مقدمه

تا قبل از تدوین دکترین‌های مرمت که سابقه آنها به اواخر قرن نوزدهم میلادی برمی‌گردد، به لحاظ ابعاد کم تغییرات در هنجارهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه جهت‌گیری مشخصی در نحوه احداث ساختارهای جدید در زمینه‌های تاریخی وجود ندارد (قدیری، ۱۳۸۵). طرح مبانی حفاظت و مرمت آثار تاریخی که در قرن نوزدهم امکان بروز و ظهور بافت با نظرات افراطی اوژن ویوله لودوک و جان را سکین آغاز گشت. اوژن ویوله لودوک ضمن لزوم تخریب و بازسازی، به بازگرداندن بنا به شکل اصلی آن جهت یکپارچه کردن و در سبکی مشخص قرار دادن بنا معتقد بود؛ او می‌گوید که فضاهای معمارانه دائماً به تناسب احتیاجات بشر در حال تغییر و تحول است. او به متناسب بودن اندازه‌ها اهمیت فوق‌العاده می‌دهد و معتقد است که اگر در آثار هنری تناسب لازم رعایت نشود دیگر آن اثر هنری نیست.

مانند هر نوع دیگر از اموال میراثی، بافت شهری تاریخی دارای ارزش‌های قابل توجهی هستند. آنها به عنوان ساختارهای فضایی، تکامل یک جامعه و همچنین هویت فرهنگی متمایز آن را منعکس می‌کنند. علاوه بر این، آنها بخشی جدایی‌ناپذیر از یک بافت طبیعی یا مصنوعی گسترده‌تر هستند که هر دو باید به طور مجزا دیده شوند (ICOMOS, 2011b). این نوع میراث دارای ویژگی‌هایی از جمله شخصیت تاریخی، مواد و عناصر معنوی است که ویژگی‌های خاص منطقه را مشخص می‌کند (ICOMOS, 1987). این ویژگی‌ها تصویر متمایز هر منطقه شهری به طور خاص و هویت ملت‌ها را به طور عام شکل می‌دهد. در دنیای رقابتی شهری امروزه، به طور فزاینده‌ای دریافته شده است که «هر چه شهری متمایزتر، منحصر به فردتر و خاص‌تر باشد، شانس بیشتری برای موفقیت دارد» (Yuen, 197: 2005).

با این حال، این میراث قابل توجه به طور فزاینده‌ای مورد تهدید قرار می‌گیرد. روند زوال میراث به دلیل ساخت و سازهای شهری پسا صنعتی از یک سو و وابسته به زمان بودن میراث از سوی دیگر اجتناب‌ناپذیر است. بنابراین، حفظ و نگهداری باید در نهایت در نظر گرفته شود، به ویژه زمانی که دارایی‌های میراث در داخل یک اقتصاد در حال گسترش سریع قرار دارند که باعث توسعه سریع شهری می‌شود (لی، ۱۹۹۶؛ انگلهارت، ۱۹۹۸؛ ریرگ وبستر و کیناهان، ۲۰۱۳). علیرغم سابقه طولانی حفاظت شهری که به منشور آتن در سال ۱۹۳۱ برمی‌گردد، رشد سریع شهرها همراه با فعالیت‌های حفاظتی نامناسب، میراث شهری را بیش از هر زمان دیگری تهدید می‌کند.

این پژوهش به این موضوع می‌پردازد که چگونه «شهر» در حال حاضر در جهان‌های مختلف مطالعات شهری مفهوم‌سازی می‌شود و این ممکن است چه معنایی برای مسئله شهری شرایط تاریخی کنونی داشته باشد. این مقاله که از مکان‌هایی روی نقشه که اشکال حکومت شهری هستند، اما دارای تاریخ‌های کشاورزی متمایز و ارقام روستایی هستند، آغاز شد، تصمیم‌ناپذیری شهر را پیش‌زمینه می‌کند، چه جغرافیای شهرنشینی یا سیاست شهری. آنچه در معرض خطر است، یک نظریه انتقادی شهری است که به تفاوت‌های تاریخی به عنوان یک فرآیند بنیادی تشکیل دهنده اقتصاد سیاسی جهانی و ساختار شکنی به عنوان روش‌شناسی تعمیم و نظریه پردازی توجه دارد.

«بناهای میان‌افزا» بناهای جدیدی هستند که در درون بافت و در میان سایر بناهای تاریخی موجود ساخته می‌شوند. از آنجا که بناهای میان‌افزا به لحاظ دوره زمانی، هم دوره سایر بناهای پیرامون نیستند لذا در بیشتر موارد ممکن است ویژگی‌های کالبدی، فضایی و معماری متفاوتی را نسبت به بناهای پیرامونی بیابند (قدیری، ۱۳۸۵، ۷۴). بیشتر ساختمان‌ها در طول عمر خود تغییر کاربری می‌دهند.

شدن جدید به یک ساختمان میراثی شامل مشکل ایجاد رابطه مناسب بین زبان معماری سنتی و معاصر است (İpekoğlu, ۲۰۰۹). این افزودنی می‌تواند به تبدیل یک ساختمان میراثی بلا استفاده یا متروکه به یک بنای تاریخی مهم کمک کند، که به عنوان مارک تجاری شهر عمل می‌کند. بازسازی یک چالش شایسته است زیرا وجود لایه‌های مختلف تاریخی بر روی یکدیگر ساختمان را از نظر هویت منحصر به فرد می‌کند (Misirlisoy et al., ۲۰۱۶).

با وجود اهمیت، امکان سنجی مشارکت عمومی در حفاظت از میراث با مسائل پیچیده‌ای مواجه است (یونگ و چان، ۲۰۱۱). از جمله تنوع گروه‌های ذینفع (کوتر، بوید و گاردینر، ۲۰۰۱) از یک سو و عدم آگاهی کافی مردم در مورد حفاظت از میراث (کوتریر، ۲۰۰۲) از سوی دیگر است. اختلاف قدرت برای تأثیرگذاری بر فرآیند تصمیم‌گیری و همچنین فقدان مکانیزم مناسب برای بهره‌گیری از مشارکت عمومی، دو موضوع دیگر هستند که مانع موفقیت مشارکت عمومی در حفاظت از میراث می‌شوند (آرنشتاین، ۱۹۶۹؛ یونگ و چان، ۲۰۱۱). بنابراین، راه‌حل‌های جامعی برای مقابله با این مسائل اساسی که شامل مشارکت عمومی در حفاظت یکپارچه است، مورد نیاز است. مشارکت منفعلانه مردم می‌تواند به عنوان راه حلی جایگزین برای پر کردن این شکاف رو به رشد پیشنهاد شود. اگر مداخله مستقیم یا غیرمستقیم مردم به عنوان مشارکت فعال آنها در نظر گرفته شود، کاوش در ادراک روانشناختی آنها از محیط و استفاده از سوی سیاستگذاران می‌تواند به عنوان کمک منفعل آنها تلقی شود. فرض بر این است که این امر سودمند است زیرا مطالعات عدم تطابق بین ادراک متخصصان و مردم و ارزیابی آنها از مکان‌های تاریخی را به عنوان یک عامل مهم شکست مقصر می‌دانند (کوتریر، ۲۰۰۲؛ یونگ و چان، ۲۰۱۳). با این حال، به تمایل

این امر لزوماً تغییراتی در چیدمان داخلی و بافت ساختمان قدیمی خواهد داشت. با این حال، مناسب بودن کاربرد جدید برای پارچه ساختمان و یکپارچگی آن باید مورد توجه قرار گیرد (Orbasli., ۲۰۰۸). دخالت اعمال شده به جای مخالفت با ساختمان موجود باید کار کنند. در مواردی که نیاز به اضافات جدید است، باید از مواد مناسب استفاده شود. افزودنی جدید را می‌توان در یک هماهنگی یا در تضاد با موجود طراحی کرد و بسته به طراح رویکرد مشخص می‌شود (Latham., ۲۰۱۵).

همان‌طور که شیتیتچ^۱ (۲۰۱۳) اظهار داشت: «کار با بافت داده شده، که محدودیت‌های لازم را به طراح تحمیل می‌کند، یکی از کارهای خلاقانه و جذاب در معماری است.» به عنوان یک دلیل ساده، تبدیل فرایند ارزان‌تر و پیچیده‌تری نسبت به ساخت یک ساختمان جدید است. از طرف دیگر، علاقه جدید به استفاده مجدد تطبیقی باعث می‌شود ساختمان‌های ناشناخته با اضافات معاصر به مکان‌های برجسته تبدیل شوند (Powel et al., ۲۰۱۰). شهرها، به ویژه شهرهای اروپا، از مفهوم و تکنیک‌های مارک تجاری شهری به عنوان یک استراتژی برای بازاریابی مکانی استفاده می‌کنند (Kavarazis & Ashworth., ۲۰۱۶). رضایت مردم محلی و گردشگران به شدت تحت تأثیر تصویر یک شهر یا منطقه است که ساختمان‌های برجسته و تأثیر آن‌ها در برندسازی شهر سهم زیادی دارد (Riza & Doratli, ۲۰۱۱). با مداخلات معماران در کشورهای مختلف، از طرح‌های جدید در زمینه‌های تاریخی به عنوان مارک تجاری شهر و بازاریابی مکانی استفاده می‌شود. موارد اضافی همیشه نوع متداولی برای مداخله در بناهای میراثی بوده است که دیگر فضاهای مورد نیاز فعلی را برآورده نمی‌کند (Torres., ۲۰۰۹). با این حال، باید مداخلات را در حداقل سطح قرار داد تا به اصالت بنا و میراث آن آسیب نرساند. اضافه

¹ Schittich

مرمت محتاطانه‌ی تاریخی را با روحیه‌ای کاملاً رومان‌تیک مورد توجه قرار می‌داد. با دیدی کاملاً هجران زده به گذشته و با الهام از گذشته سعی بر آن داشت تا تحولی اساسی در اندیشه فرهنگی مردم ایجاد کند. معروف‌ترین اثرش « هفت مشعل معماری » است که در سال ۱۸۴۸ انتشار یافت هفت مشعل وی عبارت‌اند از: حقیقت، ایثار، قدرت، زیبایی، زندگی، خاطره و اطاعت. این اندیشه‌ها در دوره‌های بعد با نظرات کامیلو بویی تو در خصوص افزودن بناهای جدید به بناهای تاریخی با هدف کارآتر شدن بناهای گذشته تکمیل گشت. در کنار نظریه‌های وی که با اعتقاد به عدم تقلید از سبک‌های معماری گذشته بر لزوم ایجاد تفاوت بین سبک جدید و قدیم تأکید می‌کند، «نکاتی پیشنهادی وی تاثیر زیادی در تدوین و شکل‌گیری اولین منشور معماری داشت». نظریات بویی تو را می‌توان به دو مورد خلاصه کرد:

- الف: جایگزینی مفاهیم معماری به جای ویژگی‌های شکلی و سبکی: مفهوم معماری مهم است نه سبک و شکل آن.
- ب: فراتر از زمان بودن بناها و مجموعه‌های تاریخی: دمیدن روح جدید به کالبد قدیم سبب می‌شود تا بناها و مجموعه‌های تاریخی زنده شوند.

جدا کردن بناهای مهم تاریخی از بناهای اطراف (اعم از بناهایی که همزمان با بنای مهمتر یا بعد از آن یا در زمان بسیار نزدیک به ما ساخته شده است، بجای کمک به معرفی بنا از انعکاس هویت آن خواهد کاست. اما نخستین فردی که نظریات مدون خود را در مورد ساختارهای جدید مطرح می‌سازد، جیووانونی^۱ است. جیووانونی بر عدم ساخت بنای مدرن در کنار بنای تاریخی، به دلیل اهانت به سبک آن تأکید و در عین حال، به اخذ سبک بنای تاریخی و ارائه‌ی آن به صورت ساده و خلاصه شده توصیه می‌کند. و نیز در نوشته‌های دیگر خود نقل می‌کند: ما می‌توانیم در کنار یک معماری باستانی ساختمانی بسازیم و یا قسمتی از یک ساختمان تاریخی که ویران و نابود شده تکمیل نماییم منتهی باید سبک و استیل آن بنای باستانی را بگیریم و

صاحبان قدرت بستگی دارد که آیا از رویکردی از پایین به بالا با درگیر کردن مردم در فرآیند تصمیم‌گیری حمایت می‌کنند یا خیر. و امروزه با توجه به "تغییرات در حال تحول در مدیریت میراث فرهنگی"، ادراک مردم و ترجیحات آنها به تدریج اهمیت پیدا کرده است (یونگ و چان، ۲۰۱۳). منشور (Ename ۲۰۰۸) برای تفسیر و ارائه سایت‌های میراث فرهنگی بر تشویق افراد و احزاب در انعکاس برداشت‌های خود از مناطق میراث فرهنگی برای تحریک «علاقه، یادگیری، تجربه و اکتشاف» اضافی تأکید می‌کند (ICOMOS، ۴: ۲۰۰۸). علاوه بر این، طبیعت منظر HUL، جدیدترین ابزار حفاظتی یونسکو است که دیدگاه ناظران در آن ضروری است.

۲. بررسی نظریات اندیشمندان

ویوله لودو رعایت "وحدت سبک" در ساختمان را برای ایجاد روح در آثار هنری لازم می‌داند و سعی می‌کند خصوصیات خاص دوره‌ای که اثر به آن تعلق دارد در کار ظاهر شود. به نظر او معمار که مجری کار است فقط می‌تواند جوابگوی بعضی نیازها باشد. وی مانند یک منتقد و محقق تاریخی عقایدی جدید را برای دوره خویش بیان می‌نماید و همچون یک معمار آنچه را که می‌بیند تعقیب می‌کند. او می‌گوید که یک معمار خوب قبل از هر چیز باید دارای تخصص و تسلط در فن خویش باشد. زیرا ساختن یک خانه از هر کسی ساخته است در صورتی که رعایت تناسب و استحکام و ارائه عملکرد صحیح از همه بر نمی‌آید. اما در مقابل، جان راسکین، نظریه‌ی کمترین مداخله در موجودیت کالبدی بناهای قدیمی به لحاظ تسلیم و سرپرستی به طبیعت و پدیده‌های فرساینده اش. راسکین معتقد بود: یک بنای باستانی به منزله‌ی یک سند تاریخی ست و تا حد امکان جلوگیری از هرگونه دخالت در وضع آن را باید مد نظر قرار داد. جدا کردن بناهای مهم تاریخی از بناهای اطراف از هویت آن خواهند کاست.

ویژگی‌های بصری ساختمان‌های موجود بهره جوید. نظریه‌ی «معماری زمینه‌گرا» مبتنی بر هریک از این راهکارها و یا راهی میانه، رضایت بخش است، مشروط به این که با مهارت انجام گیرد. در هرشرایطی اگر به جای سبک‌های تقلیدی و یا نوآوری‌های افراطی، روابط بصری مستحکم و روشنی به وجود آمده باشد، مایه‌ی آزردهی بصری نخواهد بود. (برولین، ۱۳۸۶).

جدول ۱ رویکردها و دیدگاهها در باب الگوهای شهری تاثیرگذار(جمع

بندی: نگارندگان)

رویکرد	دیدگاه	مزایا	معایب
تقابل	عدم تطابق گذشته با تعریف بسته‌ی معماران مدرن از "روح زمان"	تأثیر گذاری در استفاده به صورت استثنا	تکرار تقابل بسبب اغتشاش و بی اثری ارائه راه حل های ضعیف
اتصال	نپذیرفتن اغتشاش بصری تقابل خلوص مدرنیسم یا گذشته	بیان عدم رقابت بنای جدید و قدیم	تخریب یکپارچگی بصری شهر
استفاده از جزئیات معماری	همخوانی بصری با استفاده از جزئیات	امکان استفاده از جزئیات اصیل و مدرن با شرط "حفظ روحیه"	*خطر "التقاطی گری"

گرچه برولین خود منتقد رویکردهای تقابل و اتصال است ولی به استفاده از جزئیات اهمیت داده تا جایی که رعایت "حد نصاب بصری" را بدون جزئیات عامل اغتشاش دانسته و عدم رعایت آن را با انجام به جای تزیینات عامل همخوانی می‌داند (برولین،

بعد آنرا خلاصه کنیم ما باید یک بنای نو تر یعنی بی تفاوت داشته باشیم. و در مورد مونومان‌های عصر کلاسیک میگوید: مونومان‌های عصر کلاسیک مونومان‌های^۱ مرده ای هستند چون عمل آنها فقط عملی نمایشی است جهت بازدید سیاحان و خوشامد تماشاچیان . تمام گفته‌ها و تجربیات وی در طی سالهای قبل از کنفرانس آتن در اذهان اصحاب فرهنگ، معماران و باستان شناسان اثر گذاشته بود، و سرانجام توانست در وضع و تدوین کنگره بین المللی آتن، نقش و تأثیر به سزایی داشته باشد (یوکیلتو، ۱۹۹۹، ص ۲۴۳). برنارد فیلدن و یوکا یوکیلتو معتقد هستند که توسعه‌های جدید در یک محیط با ارزش باید خصوصیت آن مکان را درک کنند و با شیوه‌های مربوط به زمان معاصر به آن پاسخ دهند. از این رو آنچه که می‌بایست به عنوان یک اصل کلیدی در شرایط مختلف در زمینه‌های تاریخی مورد توجه قرار گیرد، این است که "ساخت و سازهای جدید باید روح زمان حاضر را القاء و بیان کنند، ولی در عین حال طرح آنها باید زمینه‌ی تاریخی‌ای که در متن آن قرار گرفته اند را مورد توجه قرار دهد. (فیلدن: ۱۹۹۳). راه حل‌ها و مسایل مربوط به طراحی این‌گونه بناها، بر اساس ارزش‌ها و سنت‌های فرهنگی خاص منطقه تاریخی مورد نظر، نوع وضعیت ساختارهای موجود، میزان همگونی با محل و غیره متفاوت خواهد بود" (یوکیلتو: ۱۳۸۷). برنت سی برولین در کتاب معماری زمینه‌گرا بیان می‌کند برای طراحی ساختمان‌های جدید به صورت همگون و موافق با زمینه‌ی معماری‌اش روش‌های مختلفی وجود دارد. از یک سو طراح می‌تواند عیناً عناصر معماری را از ساختمان‌های اطراف کپی کند و از سوی دیگر از فرم‌های کاملاً جدید برای دگرگون کردن و بهبود بخشیدن

۱ مونومان در لغت به معنای بنا (ابنیه) است کاربرد این واژه برای معرفی فضایی است که در ذهن ماندگار است. هرگونه طراحی مصنوع در رابطه با مسائل شهری که مبانی سه بعدی و تجسمی را به وجود آورد، مونومان است.

۱۳۸۳). برولین تنها راه ایجاد پیوند مستحکم بین ساختمان جدید و ساختمان‌های مجاورش را اقتباس از مایه‌ای اصلی یا فرم‌های همجواری‌ها می‌داند. این ارتباط می‌تواند به چند روش انجام شود. به بیان و بررسی انواع اقتباس با مزایا و معایب هریک می‌پردازد.

جدول ۲ روش‌های اقتباس از طرح‌های موجود در همجواری‌ها برای

طراحی (حسینیچی قره آغاچی: ۱۵۱: ۱۳۹۳)

انواع اقتباس	موانع و معایب	نمونه
کپی برداری نزدیک از درون مایه‌ی اصلی طرح موجود	صرف هزینه‌های بالا در برخی موارد محدود کردن معمار به فرم‌های اقتباسی	الحاق به موزه‌ی فریک، نیویورک سیتی (وان دایک، ۱۹۷۷)
استفاده از اساس فرم‌های مشابه ولی با چیدمانی جدید	روش، محدود کردن معمار به فرم‌های اقتباسی	خانه‌ی برانت، برمودا (ونتوری، ۱۹۷۷)
ابداع فرم‌های جدیدی با همان تأثیر بصری فرم‌های قدیمی		الحاق به کوئینسی مارکت، بوستون (بنجامین تامپسون، ۱۹۷۶)
تجرید فرم‌های اولیه	قابل درک نبودن رابطه‌ی بصری در فواصل نزدیک به علت نبود جزئیات	ساختمان ملی پرمونت، واشنگتن دی سی (هارتمن و کاکس، ۱۹۷۷)

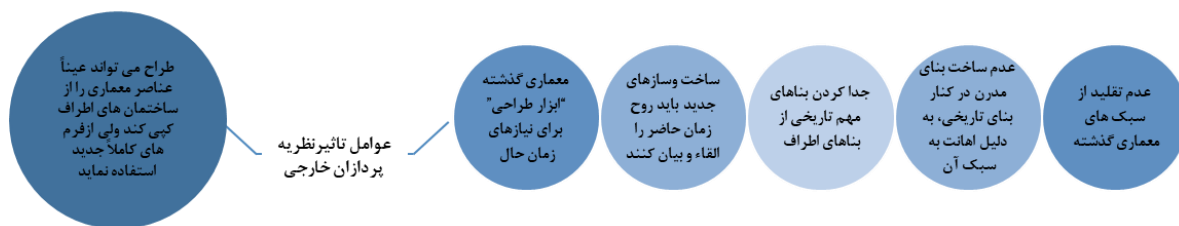
گوردن کالن معتقد است برای حل مسائل کیفی شهرها باید از آنها درس گرفته و به نوعی ارزش‌های سنتی را به شهرها، بازگرداند. او تداوم سنت شهرسازی و معماری گذشته را "ابزار طراحی" برای نیازهای زمان حال می‌داند و به شهرسازی و معماری توصیه می‌کند که به اندازه ایجاد کالبد جدید، به بازآفرینی گذشته از طریق ایجاد روابط جذاب میان ناظر و گذشته اهمیت دهند (گزیده منظر شهری، ص ۷). کالن در مورد نحوه مداخله در بافت‌های تاریخی و کلاً اقدامات شهری دارای رویکردی محتاطانه و تدریجی بوده است و اقدامات سریع و آنی که منجر به تخریب وضع موجود می‌شد را نمی‌پسندید. او معتقد

بود که طراحی شهری شیوه‌ای برای اتصال مجموعه‌های موجود به جای تخریب آنهاست. روش او اضافه کردن به ساختار موجود، بدون تخریب وضع اولیه و اصلی بود و از این رو سعی داشت تا از عناصر وحدت‌بخش، مانند فضا آفرینی سود جوید تا توده و فضا، اینجا و آنجا، قلمرو خصوصی و عمومی، درون و بیرون را به هم بیافد. وی برای مداخلات شهرسازان به بررسی ساختار تاریخی می‌پردازد و هدف او طراحی یک ساختار بصری است که به شهر وضوح و شخصیت ببخشد. از اهداف اصلی طراحی او پیوند میان گذشته و آینده و اتصال بصری ماندگار و همخوان با بقیه شهر است. او به شهر به عنوان یک کلیت می‌نگریست و توجه به تک بناها و چشم‌پوشی از کل را اشتباه می‌خواند و تأکید می‌کند، ویژگی و زیبایی شهر فقط تحت‌تأثیر بناها نیست، بلکه نحوه رابطه آنها با یکدیگر نیز مهم است (گوسلینگ: ۱۹۹۶، ص ۴۳). ریچارد هدمن در کتابش با عنوان طراحی شهری بنیادی^۱ که با رویکردی زمینه‌گرا اصول طراحی و ضوابطی را برای مداخله متناسب و معقول در فضای کالبدی است. طراحی زمینه‌گرا را این چنین معنی می‌کند که بین ساختمان‌های موجود و طرح پیشنهادی ارتباطات بصری کافی بوجود آید، بطوریکه حاصل، شکل‌گیری مجموعه‌ای منسجم باشد. هدمن ویژگی‌های ایجاد ارتباط بصری را با بررسی نماهای خانه‌های ردیفی "کوئین ان" معرفی کرده و تأکید می‌کند ضوابطی که برای تجزیه و تحلیل به کار می‌رود می‌بایست نه براساس یک لیست از پیش تعیین شده، بلکه براساس واقعیت موجود باشد. کریر^۲ عنوان می‌کند: که ترکیب یک نما با در نظر گرفتن نیازهای عملکردی (پنجره‌ها، درهای بازشو، سایبان و سطح مسقف) اساساً باید به دنبال خلق یک کلیت هماهنگ به وسیله تناسبات خوب، وزن‌های عمودی و

² Karier

¹ Fundamental of urban design

- افقی، مصالح، رنگ و عناصر تزئینی باشد (خاک زند و همکاران: ۱۳۹۳، ۱۷).
- در کتاب طراحی شهری بنیادین^۱ ریچارد هدمن برای اولین بار در سال ۱۹۸۴ توسط انجمن برنامه ریزان امریکا به چاپ رسید. این کتاب با رویکردی زمینه‌گرا اصول طراحی و ضوابطی را برای مداخله متناسب و معقول در فضای کالبدی ارائه می‌دهد. در تعریف طراحی زمینه‌گرا در این کتاب آمده است:
- طراحی با توجه به زمینه به این معنی است که بین ساختمان‌های موجود و طرح پیشنهادی ارتباطات بصری کافی بوجود آید، بطوریکه حاصل، شکل‌گیری مجموعه‌ای منسجم باشد.
- هدمن ویژگی‌های ایجاد ارتباط بصری را با بررسی نماهای خانه‌های ردیفی "کوئین ان" معرفی کرده و تاکید می‌کند ضوابطی که برای تجزیه و تحلیل به کار می‌رود می‌بایست نه براساس یک لیست از پیش تعیین شده، بلکه براساس واقعیت موجود باشد. ویژگی‌های ارتباط بصری در خانه‌های ردیفی خیابان کوئین آن:
- خط آسمان
  - فاصله بین ساختمان‌ها
  - تناسب پنجره‌ها، برجستگی‌ها و فرورفتگی‌های نما
  - فرم و شکل کلی بنا
  - محل و نحوه حل مدخل ورودی
- جنس مصالح و پرداخت بافت‌ها
- الگوی سایه حاصل از حجم و عناصر تزئینی
- مقیاس بنا
- سبک معماری
- محوطه سازی در صورت وجود
- اپلیارد در نظریه‌اش با عنوان « بسط نظریه سیمای شهر » در سال ۱۹۷۶، اعلام نمود که متغیرهای جدی در طراحی یک شهر می‌باید با کار و حرکت ساکنان، فرم قابل رؤیت محیط و الگوهایی که از دید گروه‌های جمعیتی گوناگون دارای اهمیت اند، در پیوند باشد. اپلیارد به گسترش نظریه ضرورت توجه به جنبه‌های واقعی و مختلف رابطه فرد با محیط زندگی در طراحی محیط پرداخت. (اپلیارد: ۱۹۷۶، ص ۴۳۵) راجر ترانسیک با مطرح نمودن نظریه «کشف فضاهای گمشده» در کتابی تحت همین عنوان در سال ۱۹۸۶، به نقد تأثیرات نوگرایی در معماری و شهرسازی و ارزش‌های فراموش شده فضاهای شهری سنتی می‌پردازد. وی معتقد است، فرآیند توسعه شهری تحت تأثیر دگرگونی‌های دوران نوگرایی، به ساختمان‌ها به مانند «اشیای منزوی» درون یک منظر طبیعی می‌نگرد از این رو آنچه که در بیشتر بسترهای محیطی امروز ظاهر می‌شود، بیشتر فضاها و بدنه‌های شهری «بی شکل» و «ضد فضا» هستند (ترانسیک: ۱۹۸۶).

نمودار ۱ جمع بندی نظرات، نظریه پردازان خارجی بر تحولات معماری بدنه های تاریخی (مآخذ: نگارندگان)

¹ urban design of Fundamental

از مجموع دیدگاه‌های مطروحه در باب الگوهای طراحی شهری که توسط نظریه پردازان مختلف بیان شده است روند تکاملی مفهوم بدنه های شهری را در تناظر با الگوهای گوناگون طراحی شهری در قالب ۳ الگو می توان صورت بندی کرد:

۱. الگوی "آرایشی/ تزئینی"

۲. الگوی "عملکردگرا/ برنامه محور"

۳. الگوی "ادراکی/ زمینه گرا"

۳. روش پژوهش

این پژوهش که از نظر نوع یک پژوهش بنیادی - کاربردی است، در پی پاسخ به مسئله پژوهش و رسیدن به اهداف خود با توجه به موضوع، به طراحی روشی کیفی خاص این پژوهش پرداخته و در سطح پارادایم‌های تحقیق، از پارادایم کیفی و هنجاری-ارزشی و در سطح راهبردهای تحقیق از راهبردهای مجموعه روش‌های زیرمجموعه پارادایم کیفی را برای خود برگزیده است، که شامل «تحلیل محتوایی (کیفی)» و «روش پدیدارشناسی» و «روش نمونه‌گیری» است. این پژوهش، ماهیتی چند روشی دارد در سطح پارادایم‌های کیفی، دارای نگاهی «کل‌نگر» «ژرفانگر» و «هنجاری-ارزشی» است؛ و در نهایت برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و مقایسه برون داده‌ها از روش تحلیل کیفی محتوایی جهت تحلیل و جمع‌بندی مشاهدات و برداشت‌ها و شکل‌گیری نتایج استفاده شده است. در بخش برخورد و دریافت اطلاعات از بستر و زمینه از طریق روش میدانی که با مشاهده مستقیم خود پژوهشگر و در ارتباط با بافت تاریخی خیابان کریم‌خان شیراز و همین‌طور استفاده از روش اسنادی در بررسی و تحلیل مدارک نمونه‌های انتخابی کار را کامل نموده است.

به طور خلاصه می‌توان گفت در پی پاسخ به مسئله پژوهش و رسیدن به اهداف خود با توجه به موضوع به طراحی روشی کیفی خاص این پژوهش پرداخته و در سطح پارادایم‌های تحقیق،

رویکرد کیفی و هنجاری ارزشی را برای خود برگزیده است و در سطح راهبردهای تحقیق از راهبردهای زیر مجموعه روش تحقیق کیفی همچون: راهبرد پژوهش پدیدارشناسانه و سلسله‌مراتبی برای تعمیق مطلب و دستیابی به مفاهیم پایه، و همچنین راهبرد تحلیل محتوای کیفی در تحلیل نهایی و بدست آوری نتایج در تحقیق بهره گرفته است، همچنین از تدابیر ارائه چهارچوب مفهومی، مدل‌سازی، ماتریس‌های مفهومی و ترسیم نمودارهای مقایسه‌ای استفاده کرده است. گام‌ها و مراحل پیاده‌سازی، بدست‌آوری و تحلیل چهارچوب مفهومی در ذیل آمده است:

۱. جمع‌آوری اسناد مدارک و نمونه‌های کافی از الگوی بافت تاریخی

۲. شناخت عناصر بدنه در سه نمونه موردی بدنه تاریخی با بررسی اسنادی و مشاهده میدانی و گفتگو با باشندگان؛

۳. بدست آوری تعریف صحیح و کارکرد هر یک از عناصر بدنه؛

۴. پیاده سازی شاخص‌های ارزش‌های معنایی موجود در مکان و ذهن در پنج دسته در چهارچوب مفهومی و مشخص کردن رابطه با مفاهیم ماتریس؛

۵. تکمیل کردن ماتریس بر اساس مدارک اسنادی (نقشه‌ها) مشاهدات و پیشینه موجود و گفتگو؛

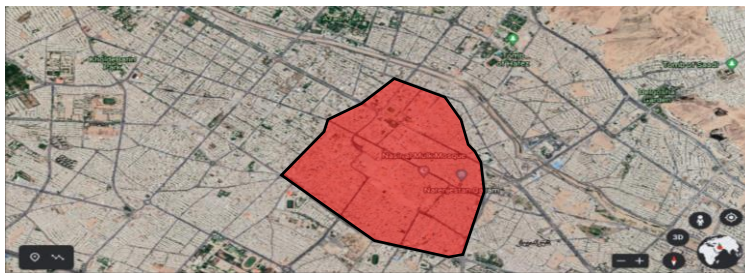
۶. شاخص‌های ارزش‌های معنایی معماری بدنه تاریخی جهت ارزیابی نمونه‌های موردی تعیین خواهند شد که برگرفته از سطوح معانی موجود در مکان و ذهن می‌باشد و طبقه‌بندی آن‌ها از پنج بخش آنی و ابتدائی، کارکردی-ابزاری، عاطفی -سی، ارزشی فرهنگی، نشانه - نمادین انجام می‌گیرد.

۴. شناخت بستر پژوهش

توسعه شهری و افزایش جمعیت به عنوان زیر مجموعه ای از کل شهرداری آمده که دارای ویژگی‌های خاص خود می‌باشد وجود ۴۰۰ اثر بار ارزش، ۸ دروازه و ۱۲ مرکز و چندین محور فرهنگی می‌تواند تبلوری از شیوه زندگی، روابط اجتماعی، آداب و رسوم، باورها، تاریخ و هنر و به طور کلی بیانگر هویت تاریخی و فرهنگی هر دوره باشد. حفظ و نگهداری و مرمت این آثار و مجموعه‌ها علاوه بر این که حیات دوباره ای به این آثار می‌دهد، از نظر اقتصادی و اجتماعی نیز هویت تاریخی فرهنگی شهر شیراز را احیا می‌کند. جمعیت ساکن در این منطقه حدود ۷۵۰۰۰ نفر می‌باشد. که حدود نیمی از آنها غیر بومی هستند. تعداد خانه‌های موجود در بافت تاریخی فرهنگی شیراز ۱۱۱۴۷ واحد می‌باشد.

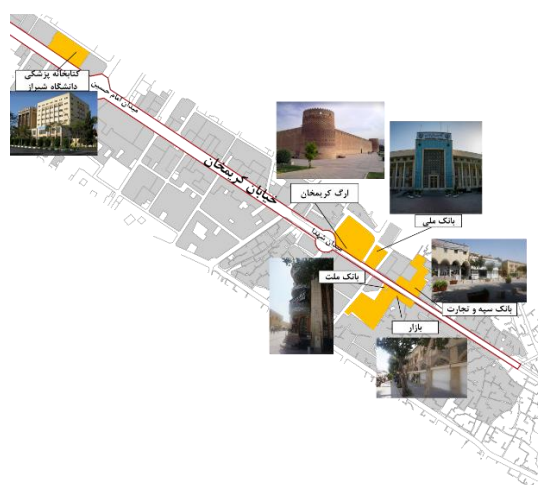
جهت تبیین الگوی شهری بافت تاریخی شیراز به منظور بررسی ساخت بناهای میان افزا در بافت تاریخی، بخشی از شهر شیراز شامل (بافت تاریخی شیراز) منطقه ۸ تقسیمات شهری انتخاب شده است. بافت قدیم شهر شیراز به مساحت تقریبی ۳۶۰ هکتار در قلب شهر جای دارد. این محدوده که ۸/۲ درصد مساحت کل شهر را شامل می‌شود، هسته اولیه نمودارگیری شهر شیراز در آن جای دارد و طی دوران‌های مختلف توسعه و تحولات زیادی را پشت سر گذاشته است که حدود آن دروازه‌ها و حصار دور شهر در دوره زندیه می‌باشد. مهمترین مراکز مذهبی شهر و قسمت عمده ای از بناها و مجموعه‌های با ارزش تاریخی این محدوده واقع است. در واقع این منطقه شیراز قدیم می‌باشد که طی فرایندهای رشد و

تصویر ۱- عکس هوایی از منطقه ۸ شیراز منبع گوگل ارت، ۲۰۲۱

هسته‌ی فرهنگی تاریخی شهر شیراز به عنوان حوزه فراگیر با وسعتی معادل ۳۷۸ هکتار، طی یک فرآیند تدریجی ۱۳۰۰ ساله نمودار گرفته است. استخوانبندی اصلی منطقه بافت قدیم را گذرهای تاریخی، مراکز فعالیت و عناصر شاخص فرهنگی و تاریخی تعریف می‌کند و این بافت یکی از با ارزش‌ترین پهنه‌های شاخص را در منظر شهری شیراز تشکیل می‌دهد. عناصر اصلی بافت تاریخی شامل مسجد و بازار و محله‌ی مسکونی است که نمونه‌ی منتخب این پژوهش نیز یک مجموعه تاریخی و بازار آن (مجموعه زندیه) از مرکز تاریخی شهر شیراز می‌باشند. در این پژوهش محدوده نسبتاً شلوغ که پویایی بیشتری نسبت به سایر مناطق دارند را به عنوان نمونه انتخابی در نظر گرفته‌ایم این محدوده شامل مجموعه کریم خان زند شیراز می‌باشد.

هسته‌ی فرهنگی تاریخی شهر شیراز به عنوان حوزه فراگیر با وسعتی معادل ۳۷۸ هکتار، طی یک فرآیند تدریجی ۱۳۰۰ ساله نمودار گرفته است. استخوانبندی اصلی منطقه بافت قدیم را گذرهای تاریخی، مراکز فعالیت و عناصر شاخص فرهنگی و تاریخی تعریف می‌کند و این بافت یکی از با ارزش‌ترین پهنه‌های شاخص را در منظر شهری شیراز تشکیل می‌دهد. عناصر

تصویر ۲ نمونه جداره های انتخابی در خیابان کریمخان شیراز (مآخذ: نگارندگان)

۵. تحلیل یافته‌ها

ارتباط با ارزش‌ها و مفاهیم غیرفضایی را شامل می‌شود. سطوح معنا بنا بر عقیده وی شامل معانی آنی و ابتدایی (مبین ویژگی های آشکار فیزیکی) معانی کارکردی (مبین عملکرد و سودمندی پدیده)، معنای ابزاری (پاسخگو به مقاصد و کاربردهای ویژه)، معنای ارزشی و عاطفی (مبین جنبه های احساسی قابل درک از پدیده)، معنای نشانه‌ای (مبین جنبه‌های نشانه‌ای پدیده) و معنای نمادین می‌گردد (جیمز گیسون، ۱۹۵۰، ۱).

با توجه به اهمیت چگونگی کشف معانی مکان و تجربه آنها، بررسی دیدگاه‌ها و نظرات گوناگون در خصوص سطوح مختلف معنا و روش‌های طبقه بندی آنها ضروری می‌نماید. در این خصوص یکی از طبقه بندی‌های مذکور توسط جیمز گیسون " در رابطه با سطوح مختلف تعامل میان انسان و محیط ارائه شده است که دارای شش سطح از معنا بوده و سلسله مراتبی از سطوح افزایش یابند، معنای محیط های شهری را از مراحل ادراک تا

نمودار ۲ سطوح معنا از نظر گیسون، (مأخذ: نگارندگان)

تمامی ابعاد معنای مکان از طریق حالات و قوه استنباطی مورد سنجش، ارزیابی و تفسیر قرار می‌گیرند.

۶. ساختار معنایی در کالبد بدنه های بافت تاریخی

ساختار معنایی در کالبد بدنه‌ها به این مفهوم است که بتوان در مواجهه بلاواسطه با بدنه به درکی یکپارچه دست یافت، یا به مثابه دیگر، آن را یک کلیت معنادار، یا چنانکه بارت می‌گوید به مثابه یک متن قرائت نمود. ساختار معنایی، حقیقت و ماهیت مکان می‌باشند. معنایی که مردم براساس نقش‌ها، توقعات، انگیزه‌ها و دیگر عوامل به رمزگشایی و درک آنها می‌پردازند (راپاپورت^۱، ۱۳۹۰، ص ۲۳). براساس این دیدگاه، ادراک و قضاوتی که بر مبنای رمزگشایی از معانی مذکور در ذهن فرد شکل می‌گیرد، منجر به خلق مفهوم مکان می‌گردد (رلف^۲، ۱۹۷۶: ۸۷). در واقع با در نظر گرفتن مؤلفه‌های کالبد و کارکرد، در قالب مؤلفه‌های هویت مکان، «معنا» را به عنوان جنبه یا بعد دیگری از هویت که در جهت ارتباط دو مؤلفه مذکور عمل می‌کند، تلقی می‌کنند (مسی^۳، ۱۹۹۴، ص ۱۵۷-۱۴۶).

در این جا می‌توان تناظری میان سطوح معنا از دیدگاه گیسون و مراحل فرایند شکل‌گیری معنای محیط بنا بر نظریه لینیج برقرار نمود. بدین ترتیب ادراک معنای آنی - ابتدایی را می‌توان متناظر با مرحله شناسایی، بازشناسی، تمایز و برقراری پیوند بین اجزاء و عناصر محیط که به عقیده لینیج عمدتاً منوط به درک ویژگی‌های کالبدی محیط می‌باشند، در نظر گرفت و ادراک معنای کارکردی ابزاری را متناظر با مرحله برقراری ارتباط و پیوند بین محیط‌های شهری و فعالیت‌های شهر دانست. همچنین به نظر می‌رسد که ادراک معنای ارزشی و عاطفی و نیز معنای نشانه‌ای و نمادین با مرحله برقراری پیوند با رویدادها، مکان و زمان و ارتباط با مفاهیم غیر فضایی و ارزش‌ها متناظر باشد بر این اساس از نظر پژوهنده ادراک معنای مذکور متأثر از عواملی نظیر ارزش‌ها و نگرش‌ها، فرهنگ، هویت فردی و جمعی، ارتباطات اجتماعی، ساختار کالبدی و ویژگی‌های فضایی، کاراکتر مکان و ... می‌باشند که این عوامل به نوعی مرتبط با عوامل مختلف تأثیرگذار بر ادراک نیز هستند. بنابراین در نهایت

³ Messy

¹ Rapoport

² Relph

یا «صریح» بر مبنای متأثر بودن از بعد فیزیکی، شامل «معانی آنی- ابتدایی» می‌باشند و «معانی موجود در ذهن انسان» یا «ضمنی» نیز بر مبنای متأثر بودن از ابعاد شخصی و اجتماعی، شامل «معانی کارکردی، معانی عاطفی- حسی، ارزشی - فرهنگی و معانی نشانه‌های - نمادین» می‌گردند (کلالی و مدیری، ۱۳۹۱، ص ۴).

۷. ارائه ماتریس مفهومی معماری بدنه تاریخی کلان‌شهر شیراز

این ماتریس مفهومی که تمامی عناصر جداره‌های تاریخی واجد ارزش بدنه بافت تاریخی خیابان کریمخان شیراز را مورد مطالعه بررسی و تحقیق ژرف قرار داده و نقش هر عنصر در سطوح ارزشی را بیان کرده است. (جمع بندی جداره‌های خیابان که خود تشکیل دهنده بدنه خیابان هستند تحلیل‌های نهایی صورت می‌گیرد) که در صفحات ادامه رساله قابل مطالعه و بررسی محققان می‌باشد.

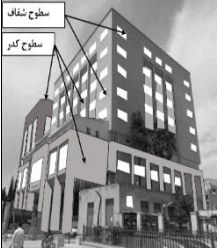

ترکیب‌های کالبدی بدنه معانی و مفاهیمی که درون مکان است را مورد توجه قرار داده و به واسطه وجود این معانی، مکان از یک موقعیت جغرافیایی صرف متمایز می‌شود. در این رویکرد مکان به فضایی اطلاق می‌شود که در آن انسان با محیط پیرامونش دارای تعامل است. از این رو خیال آدمی را تحریک می‌نماید و با وی ارتباط برقرار می‌کند. به همین دلیل بخش‌های عمد‌های از ارتباط انسان با محیط اطرافش از طریق ارتباط بصری و ذهنی وی با ترکیب‌های کالبدی آن محیط اتفاق می‌افتد. مکان نه تنها از طریق بستر فیزیکی‌اش، بلکه به وسیله طیفی از فرایندهای اجتماعی- روانشناختی که در آن روی می‌دهد مشخص شده است، و سرشار از معانی نمادین و دل‌بستگی‌های عاطفی و احساساتی می‌گردد (کوبا و هومون، ۱۹۹۳، ص ۱۲۲، استمن، ۲۰۰۲، ص ۵۶۵). تأثیر مؤلفه معنا در فرایند شکل‌گیری کالبد بدنه بیانگر این است که هر یک از کالبد‌های معانی مکان از طریق یکی از ابعاد و ابزارهای شناخت (ریخت‌شناسانه و گونه‌شناسانه)، قابل درک می‌گردد و از طریق ابزار شناخت (معناشناسانه) منجر به شکل‌گیری مفهوم مکان می‌شود. بنابر مستندات پیش گفته، «معانی موجود در مکان»

جدول ۳ تحلیل محتوای کیفی فضای شهری خیابان کریم خان شیراز (مأخذ: نگارندگان)

شاهد مثال	عناصر و اجزاء نما و بدنه									امتیازات شاخص‌ها	شاخص‌ها	سطوح ارزشی	شهرهای مورد بررسی	
	خط آسمان	خط زمین	سطوح پر و خالی	ورودی	بالکن	عناصر عمودی	عناصر افقی	شکل	تزیینات					سطوح کمر و شفاف
شکل	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۱۰	تبدیل	مفاهیم معنایی	بدنه خیابان

² Stedman

¹ Cuba & Hummon

 <p>خط آسمان عناصر کیفی</p> <p>عناصر نموداری برو خطی</p>	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۱۰	تناسب / توازن	
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۱۰	اتصال / پیوستگی	
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۱۰	ریتم	
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۱۰	نظم	
 <p>سقوط شفاف سقوط کدر</p>	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵۰	امتیازات عناصر بدنه	<p>مفاهیم معنایی نهفته در ذهن (کارکردی- ارزیابی ارزش سطحی (۲)</p>
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۱۰	تداوم	
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۱۰	انصاف پذیری	
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۱۰	سازگاری	
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۹	سلسله مراتب	
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۸	تداخل	
 <p>پانک ملی خیابان کریمخان</p> 	۵	۵	۵	۵	۴	۵	۴	۵	۵	۴	۴۷	امتیازات عناصر بدنه	<p>مفاهیم معنایی نهفته در ذهن (ارزشی- فرهنگی ارزش سطحی (۳)</p>
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۱۰	هویت	
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۱۰	تجانس	
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۸	تجانس	
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۸	تجانس	
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۸	تجانس	
 <p>خیابان کریمخان پانک ملت</p>	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۱۰	هویت	<p>مفاهیم معنایی نهفته در ذهن (ارزشی- فرهنگی ارزش سطحی (۳)</p>
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۸	تجانس	

	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	۹	تشابه / تمایز		
	☒	☒		☒	☒		☒			۵	ابهام		
	☒	☒	☒	☒	☒		☒			۵	هندسه		
	۵	۴	۳	۵	۴	۰	۵	۱	۲	۲	۳۱	امتیازات عناصر بدنه	

ارائه ماتریس مفهومی معماری بناهای میان افزا در بدنه تاریخی کلان شهر شیراز
تحقیق ژرف قرار داده و شیوه ساخت هر بنای جدید را در این بافت مشخص کرده که قابل مطالعه و بررسی محققان می‌باشد.

این ماتریس مفهومی روش ساخت بناهای میان افزا در بدنه بافت تاریخی خیابان کریمخان شیراز را مورد مطالعه بررسی و

جدول ۴ نحوه ساخت بناهای میان افزا در بافت تاریخی بدنه تاریخی کلان شهر شیراز (مآخذ: نگارندگان)

شاهد مثال	روشهای ساخت بناهای میان افزا در بافت تاریخی							کلان شهرهای مورد بررسی
	مرکب	غیر قابل رویت	قیاس و تشابه	تعمیر آمیز و ناپایدار	تضاد و تباين	تلفیق	درجه صفر	
		☒	☒				☒	کلان شهرهای مورد بررسی بدنه خیابان کریمخان شیراز

۸. نتیجه‌گیری

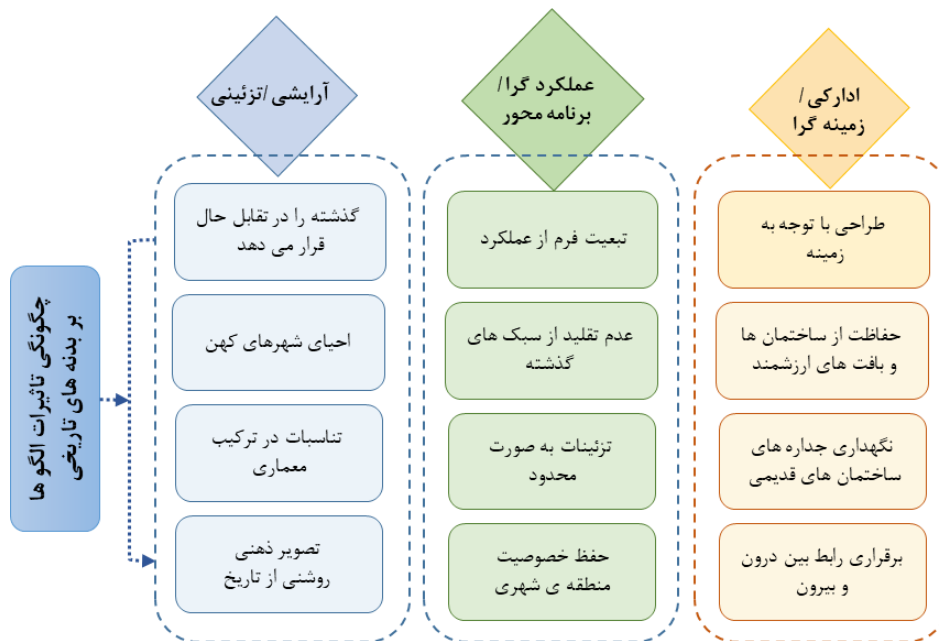
به لحاظ نظری قادر به تبیین یا طبقه بندی متغیر وابسته یا اصلی تحقیق هستند. این گزاره‌ها ممکن است از یک نظریه خاص گرفته شده باشند یا تلفیقی از نظریات مختلف باشند که همگرایی آنها به لحاظ نظری توسط محقق ثابت شده باشد.

کاربرد چارچوب نظری در پژوهش های تاریخی از جمله راه- کارهایی است که طی سال های اخیر به عنوان یکی از شیوه- های ارتقای سطح علمی مطالعات تاریخی پیشنهاد می‌شود. چارچوب نظری به مجموعه ای از گزاره‌ها اطلاق می‌شود که

یک "ساختار فضایی" (ونه به عنوان یک جداره دو بعدی) و به ویژه فهم آن به مثابه یک "ساختار اجتماعی - فضایی" است. لزامانی خاصی را برای مطالعات و مداخله در جهت بهسازی مناظر شهری ایجاد می‌نماید. طراحی بدنه شهر سطح تماس میان مردم و پدیده شهر را سازمان‌دهی و مدیریت می‌کند (تیان^۴: ۱۹۷۷).

بدنه شهری چیزی بیش از نصب یک کاغذ دیواری فاخر و زیبا بر جداره‌های شهری خواهد بود، چرا که با پیگیری اقدامات سطحی، صرفاً می‌توان "علائم"^۵ و نه "علت"^۶ های بیماری-های شهری را درمان نمود. نمودار جمع بندی این پژوهش به شرح زیر می‌باشد.

از نظر مبانی نظری، و بر اساس نظریات بیان شده سه الگوی مفهومی بدنه شهری به ترتیب متکی بر "پارادایم جداره تزئینی"، "پارادایم فضا" و "پارادایم مکان" بوده‌اند. به لحاظ نقش و وظیفه نیز تفاوت اساسی میان سه الگو وجود دارد. در الگوی "آرایشی/ تزئینی" بدنه در نقش نمای جداره^۱ یعنی یک موجودیت دو بعدی ظاهر می‌شود؛ در الگوی "عملکرد/ برنامه محور" در نقش یک ساختار فضایی^۲ یعنی یک موجودیت سه بعدی ایفای نقش می‌نماید؛ در الگوی "ادراکی زمینه‌گر" با افزوده شدن ابعاد جدید همچون معنای اجتماعی-فرهنگی و حس مکان و زمان نقش بدنه شهری تا حد یک ساختار اجتماعی - فضایی^۳ ارتقاء می‌یابد. فهم "بدنه شهری" به مثابه

نمودار ۳ چگونگی تاثیرات الگوها بر بدنه های تاریخی (مأخذ: نگارندگان)

⁴ Tuan
⁵ Symptoms
⁶ Causes

¹ Urban Façade
² Spatial Structure
³ Socio-Spatial Structure

شامل «معانی آنی-ابتدایی» و «معانی موجود در ذهن انسان» یا «ضمنی» نیز بر مبنای متأثر بودن از ابعاد شخصی و اجتماعی، شامل «معانی کارکردی، معانی عاطفی-حسی، ارزشی-فرهنگی و معانی نشانه‌های-نمادین» می‌گردند. مدل شاخص‌های ارزش‌هایی معنایی معماری بدنه‌های تاریخی با ۲۵ شاخص و در ۵ سطح ارزشی در سه کلان‌شهرهای (اصفهان، تهران، شیراز) تبیین گردید. با تحقیقاتی که در این پژوهش صورت گرفت مشخص گردید در کشور ایران قوانینی در جهت ساخت بناهای میان‌افزا در بافت تاریخی وجود ندارد از سویی برنامه‌ی مشخصی نیز در سازمان‌هایی مانند میراث فرهنگی، وزارت راه و شهرسازی و دیگر سازمان‌های مرتبط بصورت قوانین مدون و سازمان یافته وجود ندارد و تمامی این سازمان‌های نامبرده تابع قوانین منشور آتن هستند که این قوانین و آیین‌نامه‌ها بین‌المللی است و به جنبه بومی توجه ای ندارد؛ هرچند اجرای این قوانین در سازمان‌های ایرانی باعث ایجاد نظم ساختاری در ساخت بناهای میان‌افزا شده است؛ اما مدت زمان زیادی است که بدون به روزرسانی و توجه به بوم مورد استفاده قرار می‌گیرد. همچنین ضوابط در هر بافت تاریخی و برای هر تک بنا به تنهایی محاسبه شده که بیشتر به جنبه‌های کمی پرداخته و جنبه‌های کیفی (معنایی) که موجب ارزش و ماندگاری بافت تاریخی گشته است را مدنظر قرار نداده است حال آنکه بافت تاریخی محیطی برای ایجاد آرامش آدمی است که با در نظر گرفتن و ترویج بس‌یاری از جهات کیفی مانند ارزش‌های معنایی، می‌توان سریع‌تر و با صرفه اقتصادی بهتر به هدف تأمین بناهای مطلوب در بدنه‌های بافت تاریخی رسید.

ارزش‌های معنایی معماری بدنه بافت تاریخی خیابان کریم‌خان شیراز در سطوح ارزشی «آنی-ابتدایی»، دارای بیشترین نمره و میانگین هستند که خود معرف این است که معنای صریح به معنای شناخت تقریباً آنی بدنه به صورت بصری که سخت در حافظه انسان جای می‌گیرد، است؛ اکثراً بصورت معنی فردی و خصوصی بوده و چیزی نیست که به صورت عام در نزد همه افراد به صورت مشترک برداشت شود؛ درجه دوم اولویت سطح ارزشی متعلق به سطح کارکردی-ابزاری است، که ارتباط زیادی با الگوهای ذهنی مردم دارد؛ بدنه‌ی تاریخی خیابان کریم‌خان شیراز بیانگر خوبی برای محتوای درونی خود و عملکردش می‌باشد که موجب هماهنگی واقعیت بدنه با معنی تداعی شده در ذهن بیننده می‌شود. اولویت سوم مشخص می‌کند که سطوح ارزشی عاطفی-حسی گواه این است که بدنه تاریخی خیابان کریم‌خان شیراز با توجه به حالتی که دارا می‌باشد، می‌تواند نوعی مفهوم به خصوص را در فرد تداعی کند و عاصفه ای را در او شکل دهد. اولویت چهارم سطح ارزشی -فرهنگی را معرفی می‌کند بدین معنا که مظلوف راکدی برای ویژگی‌های زیستی-فیزیکی نیست بلکه پدیده‌ای حاصل از مجموعه‌ای از مکانیزم‌های فرهنگی و اجتماعی است که ارزش‌ها و معانی ویژه‌ای را دارا است. سطح ارزش نمادین-نشانه‌ای از درجه کم‌اهمیت‌تری نسبت به سطوح دیگر برخوردار است که این تحلیل نشان دهنده این است که بدنه تاریخی خیابان کریم‌خان شیراز ما شاهد آراسته گردیدن آن‌ها با تزیینات آجرکاری و کاشی‌کاری هستیم که همگی حاکی از معانی اشاره‌ای متعدد و با ارزشی هستند که یک بدنه می‌تواند آن‌ها را مطرح کند. «معانی موجود در مکان» یا «صریح» بر مبنای متأثر بودن از بعد فیزیکی،

منابع

- Alie, Hossein and Tajik, Bahram, (2009), Restoration and Revival of Historic Buildings, Jahan Jam Jam, first, Tehran, pp. 86 & 87. [Persian].
- Alipour, R., Khademi, M. (2012), Effects of Intermediate Structures, Manzar Magazine, No. 14, pp. 81-83. [Persian].
- Amid, Hassan. (1995), Amid Dictionary: Including Persian, Arabic and European words used in Persian language and Scientific and Literary Terms, Amir Kabir. [Persian].
- Bahreini, Seyed Hossein, (2005), Urban Spaces' Analysis in relation to Users Behavior Patterns and Criteria for Design, Tehran University Press, Tehran. [Persian].
- Bell, Simon. (2004). Model View, Perception, Process. T: Behnaz Aminzadeh. Tehran: University of Tehran. [Persian].
- Bemanian, Mohammad Reza. (2003) An introduction to the role and application of Peymon in Iranian architecture, Modares Art Magazine, first volume, first No., Autumn, Tarbiat Modares University Publications, Tehran. [Persian].
- Beikzadeh Shahraki, Hamidreza and Masoud, Mohammad, (2015), the Formation Basics of Intermediate Buildings in the Historical Context based on International Statements and Charters, Urban and Regional Studies and Researches, 6th year, No.22, pp. 86-107. [Persian].
- Bentley, Iben and others. (2007) Responsive Environments, translated by Mostafa Behzad Far, Tehran: Iran University of Science and Technology Publications. p. 177 Behzad Far, Mostafa, (2008), Hoviyat shahr, Tehran. [Persian].
- Brolin, B.S. (2005), "Context-Oriented Architecture - Compatibility of New Buildings with Old Ones, Mashhad, Khak Publication. [Persian].
- Byard, P.S. (2015). the architecture of additions: design and regulations, W. W. Norton & Company, London.
- CABE. (2005). Design coding: testing its use in England. London: Commission for Architecture and the Built Environment.
- Carbonara, G. (2009). some reflections from the Italian perspective on architectural restoration, in conserving the authentic: essays in honour of Jukka Jokilehto, ICCROM Publishing, Rome.]
- Delbari, Seyed Ali and Seyed Ali Reza Davoudi (2013)", (Application of Analytical Hierarchy Process (AHP) technique On Ranking of tourist Attraction Evaluation Indicators", Journal of Research in Operations and Its Applications, No. 2, 33, pp. 7. [Persian].
- Farris, J. T. (2001). The Barriers to Using Urban Infill Development to Achieve Smart Growth. Housing Policy Debate, 12(1), 1-30.
- Flamaki, Mohammad Mansour (1988) The Formation of Iranian Cities, in Iran Cities, the Second Volume, with the efforts of Mohammad Yusuf Kayani, Academic Jihad, Tehran. [Persian].
- Flamaki, Mansour. (2002), the Principles and Characteristics of Shape Creation in Iranian Architecture, the Second Architecture and Urban Planning Congress, Bam. [Persian].
- Flamaki, Mohammad Mansour. 2007. The Formation of Architecture in the Experiences of Iran and West. Tehran: Faza.

- Flamaki, Mohammad Mansour (2008) Revitalization of Historical Buildings and Cities, Publishing and Printing Institute of Tehran University, 6th Edition, Tehran. [Persian].
- Flamaki, Mansour. (2013), Principles and Reading of Iranian Architecture, Faza Publications, Tehran. [Persian].
- Flamaki, Mohammad Mansour. (1977) Characteristics of Human Replacement in the Natural Environment, Ecology, No. 6. [Persian].
- Fotuhi, Ehsan, (2018), Hierarchical System Hidden in the Iranian Settlement Tradition, PhD Thesis: Fine Arts College, Tehran University, pp. 65-89. [Persian].
- Farid, Yadullah, (1993), Geography and Urban Planning, Tabriz University Publications, Second Edition. [Persian].
- Fleiden, Bernard and Yukalito, Yuka, (2003), Management Guidelines for Cultural Heritage Sites, translated by Sosan Cheragchi, Cultural Heritage Organization, first, Tehran, p. 211. [Persian].
- Flick, Oh. (2010), an Introduction to Qualitative Research, translated by: Hadi Jalili, Ney Publication, Tehran. [Persian].
- Gharacheh Daghi et al., (2002), Alavi Axis Consolidation Plan, Urban Development and Improvement Organization. [Persian].
- Golkar, Korosh (2007). Concept of Urban Landscape. Abadi Magazine 53: 38-47. [Persian].
- Golkar, Korosh. (2004). Urban Design from Birth to Maturity, Safeh Journal, No. 36, pp. 8-23. [Persian].
- Golkar, Koresh (2009), the City Visual Environment - the Evolution from a Decorative Approach to a Sustainable Approach, Environmental Sciences Journal, 6th year, No. 2, p. 95. [Persian].
- Gruter, Yorg (1987), Aesthetics in Architecture, Pakzad, Jahanshah, Homayun, Abdul Reza, 5th edition, (2010), Tehran: Shahid Beheshti University, Tehran, p. 177. [Persian].
- Grimmer, A.E., & Weel, K.D. (2012). Preservation brief 14: New exterior additions to historic buildings: preservation concerns, Technical Preservation Services, National Park Service, and U.S. Department of the Interior. Washington. D.C. Online available from: <http://www.nps.gov>.
- Haughey, R. M. (2001). Urban infill housing: Myth and fact. Washington, D.C: Urban Land Institute.
- Hedman, Richard, & Andrew Yazowski. Translated by: Raziye Rezazadeh & Mostafa Abbaszadegan. 2006. Tehran: University of Science and Technology. [Persian].
- Homaei, Jaleddin; (1991) Literary essays, Tehran: Homa Publications, p. 188. [Persian].
- Jodidio, P. (2007). 100 great extensions and renovations, Images Publishing, Australia.
- ICOMOS, Burra Charter, The Charter for Places of Cultural Significance, Online available from: <http://australia.icomos.org>, 1999.
- ICOMOS, Resolutions of the symposium on the introduction of contemporary architecture into ancient groups of buildings, Online available from: <http://www.icomos.org>, 1972.
- ICOMOS, Venice Charter, International charter for the conservation and restoration of monuments and sites, Online available from: <http://www.icomos.org>, 1964.
- Kalantari, Hossein & Pour Ahmad, Shojae, (2006), Techniques and Experiences of Planning to Resize the historical Context of cities, Tehran, Jihad University. [Persian].

- Kalantari Khalil Abad, Hossein; Derakhshani, Najla; (2015), Physical and Social Sustainability Strategies in Historical Neighborhoods (case study: Tehran Oudelajan neighborhood), Journal of Urban Studies, No. 10, pp. 3-14. [Persian].
- Kallen, Gorden (1977). Translated by: Manouchehr Tabibian (1999). A selection of urban landscape. Tehran: Tehran University. [Persian].
- Kallen, G. Selective of Urban Landscape, (2004) translated by: Manouchehr Tabibian, Tehran, Tehran University Press. [Persian].
- Kavaratzis, M., & G. J. Ashworth, G.J. (2016). City branding: an effective assertion of identity or a transitory marketing trick? Blackwell Publishing, Oxford.
- Khak Zand, Mehdi, Mohammadi, Maryam, Jam, Fatemeh and Agha Bozorgi, Koroosh (2015), Identifying Factors affecting the Design of Urban Bodies with an Emphasis on Aesthetic and Environmental Aspects (Case Study: Valiasr Street- Qom city), Shahri Studies Quarterly, No. 10, pp. 15-26. [Persian].
- Latham, D. (2015). Creative reuse of buildings, Donhead Publishing, London.
- Lehmann, S. (2012). Sustainable Construction for Urban Infill Development Using Engineered Massive Wood Panel Systems. Sustainability, 4(12), 2707-2742.
- Lynch, Kevin (2001), "Theory of the Good Shape of the City" translated by: Seyed Hossein Bahreini, Tehran: Tehran University Press, pp. 192-199. [Persian].
- Lynch, Kevin. (2003), City Shape Theory, translated by: Seyed Hossein Bahreini, 2nd edition, Tehran University Printing and Publishing Institute, Tehran. [Persian].
- Lynch, Kevin, (2003), The Appearance of City, Manouchehr Mazini, Iran National University Press. [Persian].
- Lynch, Kevin. (2005), Theory of Good City Shape, Translated by: Seyed Hossein Bahreini, Tehran University Press. [Persian].
- Masaeli, Sedighe (2008), Investigation of the Hidden Map as an Achievement of Religious Beliefs on Architecture, the Influence of Islam on Traditional Housing, a case study of Kerman, Ph.D. Thesis, Fine Arts School, Tehran University, p. 123. [Persian].
- Massoud, Mohammad & Beyzadeh, Hamidreza, (2014), Intermediate Buildings in Historical Contexts, first edition, Tehran, Irakhsh. [Persian].
- Mazini, Manouchehr (2009), Articles About City and Urban Planning, Tehran University Press, Tehran, p. 73. [Persian].
- MerleauPonty, Moris. (1997). In Praise of Philosophy. T: Homan star. Tehran: Publishing Center. [Persian].
- Mirmiran, Seyyed Odi "Building a house in Sadaf Khish, a speech about revitalization and revitalization plans of the regions. 1957, historical Iran". Urban Architecture Journal. [Persian].
- Mirmiran, Hadi. (1996) Iranian Architecture in the words of four Generations of expert architects, Abadi magazine, fifth Year, No. 19, winter, p. 74. [Persian].
- Misirlisoy, D. (2016), Contemporary extensions and heritage buildings: A design methodology, Lambert Academic Publishing, Germany.
- Moen, Mohammad. (2006), Persian Dictionary-one volume, Tehran: Sahel Publications, p.255. [Persian].

- Moen, Mohammad. (1993). Persian Dictionary. Tehran: Amir Kabir. pp. 42 & 43. [Persian].
- Mofid, Hossein. 1996. Mystical Manifestations in the Architectural Geometry of "Masonry Knot". In the collection of essays of the Congress on Architecture History and Urban Planning of Iran, Bam-Kerman Citadel, volume 4, 41-48. Tehran: Iran's Cultural Heritage Organization. [Persian].
- Mohammadi, Maryam, 2017, Introduction and Analysis of Islamic Era Pottery from Zainabad Site, Hamedan, Iranian Archaeological Research, Volume 6, No. 11, pp. 135-150. [Persian].
- Mortazavi, Hassan, Bemanian, Mohammad Reza (2019), Semantic Values on Astangi Architecture (case example: Traditional housing in Yazd city), PhD Thesis, Tarbiat Modares University, Faculty of Art and Architecture. [Persian].
- Nadimi, Hadi. (2008), Lessons from Iran's Traditional Architecture, a Collection of Speeches of the first and second Consensus on Architectural Topics, Tehran: Razavi Publications, p. 23. [Persian].
- Naini, Shokoh & Soheili, Jamal, (2016), the Preferred Solution for Intermediate Buildings Design in the Historical Context from the citizens' perspective, the first conference on civil engineering, architecture and urban planning, Tabriz, p. 3. [Persian].
- Naghizadeh, Mohammad; Behnaz Aminzadeh (2002) Qualitative, Architecture and City Contexts, Farhang Publication, No. 40, summer. [Persian].
- Nasr, Seyyed Hossein. (2007), knowledge and Spirituality, translated by: Inshallah Rahmati, Tehran: Sohrevardi Research and Publication Office, p. 188 Naghizadeh and colleagues, 17: (2001). [Persian].
- Nasr, Seyyed Hossein. (2007), in Search of Sacred, Nei Publication, Tehran. [Persian].
- Nasr, Seyyed Hossein. (2001), Man and Nature, translated by: Abdul Rahim Gerami, Farhang Islamic Publishing House, Tehran. [Persian].
- Nasr, Seyyed Hossein; (1981), the Opinion of Islamic Thinkers about Nature, Kharazmi Publications, Tehran. [Persian].
- Nasr, Seyyed Hossein; (2002), Knowledge and Sacred Matter, translated by: Farzad Haji Mirzaei, Farozanfar Publishing House, Tehran. [Persian].
- Naghizadeh, Mohammad. (2001), "The Relationship Between Identity, Iranian Architectural Tradition and Modernism and Modernity", Scientific-Research Journal of Fine Arts, No. 7. [Persian].
- Naghizadeh, Mohammad, (2001), "The Wisdom of Hierarchy on Architecture and Urban Planning", Collection of Papers of the second Congress of Architecture's History and Urban Planning. [Persian].
- Nesbitt, Kate. Postmodern Theories on Architecture, translated and edited by Mohammad Reza Shirazi, Tehran: Nei Publication, 2008. [Persian].
- Noufel, Seyed Alireza et al., (2010), Review and Evaluation of Effective Indicators on Urban Identity (a case study of Jolfa neighborhood in Isfahan city), Armanshahr magazine, No. 3, pp. 6-57 [Persian].
- Vitruvius, (2010). Ten Architecture's books, translated by: Rima Fayyaz, Tehran, Tehran University. [Persian].
- (Omrani, Manouchehri, 2014: 59) [Persian].
- Orbaşlı, A. (2008). Architectural Conservation, Blackwell Publishing, London.
- Powell, K. (2014). Architecture Reborn, Laurence King Publishing, London.
- Rappaport, Omos. (2006), The Built Environment Meaning: An Approach on Non-Verbal Communication, translated by: Farah Habib, Tehran: Urban Processing and Planning Co. Publications, Tehran. P. 23. [Persian].

- Qadiri, B. (2007), "New Structures in Historical Environments". Tehran, Cultural Research Office. [Persian].
- Qobadian, Vahid, (2004),: Architecture in Naseri Palace (Dar al-Khalifah Naseri), (Tradition and Modernity in Contemporary Iranian Architecture), Tehran, Pashton, p. 61. [Persian].
- Riza, M., & Doratli, N.(2011). a review on the design of new buildings in historic settings: Harmonious integration. Germany: VDM.
- Safamanesh, Kamran, (1995), The Improvement Plan of Lalezar st., Tehran City Beautification Organization. [Persian].
- Safamanesh; Kamran 1, Monadzadeh 1, Behrouz 1, (2015 and 2004), Basics of Valuing Old Buildings and Collections, Haft Shahr Magazine, Volume 1, No. 12 & 13, pp. 31-45. [Persian].
- Schittich, C. (2013). in Detail Building in Existing Fabric, Birkhauser. Berlin.
- Schultz, Norbert. (2007), The Architecture of Time and Space Presence, translated by Alireza Ahmadian, Nilofer Publication, Tehran. [Persian].
- Siteh, Camilo. 1990. Translated by: Fereydoun Gharib. Building a City Based on Artistic Principles. 2017. Tehran: University of Tehran. [Persian].
- Shah Timuri, Yalda & Mazaherian, Hamed, (2014), Design Guidelines for New Structures in the Historical Field, Journal of Fine Arts-Architecture and Urban Planning, No. 4, Winter 13. p. 2. [Persian].
- Stewen, S.W, (2009). Differentiated and compatible. Online available from: <http://www.traditionalbuilding.com>.
- Tabatabai, Malek, (2012 and 2018), Urban Walls and their Role in Urban Space, (Facade Design Criteria in Urban Space, Armanshahr Publications, pp. 79-114. [Persian].
- Torres, Z.N.G. (2009). Historic buildings and contemporary additions: the elements of a cohesive design relationship. Unpublished Master Thesis. University of Maryland. Maryland.
- Ukilto, Yuka (1999), Architectural Conservation's History, translated by: Mohammad Hassan Talebian and Khashayar Bahadori, 2009, Rozane, Tehran. [Persian].
- UNESCO, Recommendation concerning the safeguarding and contemporary role of historic areas, Online available from: <http://www.unesco.org>, 1976.
- UNESCO, Vienna Momerandum on World heritage and contemporary architecture- managing the historic urban landscape, Online available from: <http://www.unesco.org>, 2003.
- Venturi, Robert. (2007). Complexity and Contradiction on Architecture, translated by: Mahmoud Besharti Rad and Mahan Pezeshkiyan. Tehran: English Publication Co. [Persian].
- Worthington, J. (1998). Conservation through development. University of York: Architectural Press.
- Yüceer, H., & İpekoğlu, B. (2012). an architectural assessment method for new exterior additions to historic buildings, Journal of Cultural Heritage, 13 (4), 419–425, 2012.

Explaining the Urban Model of the Historical Context of Shiraz in Order to Investigate the Construction of Intermediate Buildings in the Historical Context

Peyman bahramifar^۱, Vahid ghobadian^{*۲}, Mehrnaz mahmoodi zarandi^۳

Received: 20 November 2022

Revise Date: 23 February 2023

Accepted: 04 March 2023

Abstract

In Iran, there are no laws for the construction of intermediate buildings in the historical context, on the other hand, there is no specific program in organizations such as cultural heritage, the Ministry of Roads and Urban Development and other related organizations in the form of codified and organized laws, and all these organizations are subject to the laws. The Charter of Athens states that these laws and regulations are international and do not pay attention to the local aspect; although the implementation of these laws in Iranian organizations has created structural order in the construction of intermediate buildings; But it has been used for a long time without updating and paying attention to the canvas. Construction patterns in historical contexts are subject to many disagreements among theorists. In this research, with the descriptive and analytical method and with the qualitative content analysis technique, the classification of urban patterns in the architecture of historical bodies in the construction of intermediate buildings in the historical context has been dealt with first, then according to the selected case sample, the city of Shiraz, to measure the pattern. The historical context of the city of Shiraz has been discussed, in which the historical context and intermediate buildings have been reviewed, the results indicate that the architectural semantic values of the body of the historical context of Karim Khan Street, Shiraz, at the "immediate-primary" value levels, have the highest score and average are the ones that represent that the explicit meaning means the almost instantaneous recognition of the body in a visual way that is hard to fit in human memory; It is mostly in the form of individual and private meaning and it is not something that can be taken in common by all people; the second priority is the value level belonging to the functional-instrumental level, which has a lot to do with the mental patterns of the people; the historical body of Karim Khan Street in Shiraz shows It is good for its internal content and its function, which harmonizes the reality of the body with the meaning evoked in the viewer's mind.

Keyword: Urban pattern, historical context of Shiraz, intermediate buildings, historical context

---

¹ PhD student, Department of Architecture, Emirates Branch, Islamic Azad University, Dubai, United Arab Emirates.

² Associate Professor, Department of Art and Architecture, Islamic Azad University, Tehran, Center. (corresponding author) Email: Vah.ghobadiyan@iauctb.ac.ir

³ Associate Professor, Department of Architecture, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.